

Küreselleşme ve Mutfak: Uluslararası Mutfaklar Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (Globalization and Cuisine: A Bibliometric Study on International Cuisines)

* Esra ÖZATA ŞAHİN^a

^a Hitit University, Alaca Avni Çelik Vocational School/Hotel, Department of Restaurant and Catering Services, Çorum/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 02.09.2023

Kabul Tarihi: 26.12.2023

Anahtar Kelimeler

Uluslararası mutfak

VOSviewer

Bibliyometrik

Mutfak kültürü

Öz

Bu çalışma, uluslararası mutfaklara yönelik yapılan çalışmalarını incelemeyi ve durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Küreselleşme, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte kültürler arası etkileşimi artırmıştır. Bu süreç, birçok alanda olduğu gibi mutfak kültürünü de derinden etkilemiştir. Mutfak kültürü, insanların birbirleriyle etkileşime girdiği, kültürel alışverişin gerçekleştiği bir alandır. Uluslararası mutfaklar ise kültürler arası köprü inşa etmektedir. Dünya mutfaklarının bu denli önemli roller üstlenmiş olması akademik yazımda bu önemin ne derece yankı uyandırdığı merak konusu oluşturmuş ve araştırmanın amacı kapsamında Web of Science veri tabanından elde edilen veriler ışığında VOSviewer programı aracılığıyla bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. Bu çalışmada 1993-2022 yılları arasında yayınlanmış toplam 624 makale incelenmiştir. Uluslararası mutfaklarla ilgili en fazla eser veren isimler Perez-Llorens, Jose Lucas, Charles Spence ve Tomas Lopez-Guzman şeklindedir. Yıllara göre dağılım incelendiğinde sırasıyla en çok makale 2021 (87 makale), 2020 (75 makale) ve 2022 (74 makale) olmuştur. Uluslararası mutfaklar ile ilgili en sık kullanılan anahtar sözcükler ise 8 tekrar ile "haute cuisine", 6 tekrar ile "gastronomy" ve 4 tekrar ile "cuisine" olmuştur.

Keywords

International cuisine

VOSviewer

Bibliometrics

Culinary culture

Abstract

This study aims to examine the studies on international cuisines and to determine the situation. Globalization has increased intercultural interaction with the development of communication and transportation technologies. This process has deeply affected culinary culture, as in many areas. Culinary culture is an area where people interact with each other and cultural exchange takes place. International cuisines build bridges between cultures. The fact that world cuisines have played such important roles has created a matter of curiosity to what extent this importance resonates in academic writing, and within the scope of the purpose of the research, a bibliometric analysis was made through the VOSviewer program in the light of the data obtained from the Web of Science database. In this study, a total of 624 articles published between 1993 and 2022 were examined. The names that produce the most works on international cuisine are Perez-Llorens, Jose Lucas, Charles Spence and Tomas Lopez-Guzman. When the distribution by year is examined, the most articles were 2021 (87 articles), 2020 (75 articles) and 2022 (74 articles), respectively. The most frequently used keywords related to international cuisines were "haute cuisine" with 8 repetitions, "gastronomy" with 6 repetitions and "cuisine" with 4 repetitions.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: esraozata@hitit.edu.tr (E. Özata Şahin)

DOI: 10.21325/jotags.2023.1346

GİRİŞ

Küreselleşme, dünyanın farklı bölgeleri arasındaki ekonomik, sosyal, kültürel ve politik ilişkilerin giderek daha yoğun hale geldiği bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç, ulusal sınırların ötesine geçen ticaret, iletişim, bilgi akışı ve kültürel etkileşimi içermektedir (Ohmae, 1990). Aynı zamanda küreselleşme, farklı kültürlerin etkileşimine yol açmakta ve kültürel çeşitliliği artırmaktadır (Held & McGrew, 2003). Bu süreç, mutfakların da uluslararası bir platformda etkileşime girmesine ve çeşitli kültürel öğelerin birbirine karışmasına neden olmuştur. Dünya genelindeki farklı kültürlerin mutfakları, zengin tatlar, aromalar ve pişirme yöntemleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Küreselleşme ve ulaşım olanaklarının artmasıyla birlikte dünyanın dört bir yanındaki mutfak çeşitleri daha kolay erişilebilir hale gelmiştir. Her bir mutfak, yerel malzemeler, kültürel gelenekler ve tarih boyunca şekillenmiş pişirme yöntemleri ile benzersiz bir karakter taşımaktadır.

Mutfak kültürü kavramından bahsedebilmek için öncelikle kültür ve mutfak kavramlarını incelemek gerekmektedir. Kültür, bir toplumun tarihsel süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin tamamını ifade etmektedir (Özgen, 2015). Kültür kavramı, hangi ürünlerin besin olarak tüketileceğini, hangi ürünlerin tüketilemeyeceğini ve bu besinlerin pişirilme yöntemini ve sunumlarını belirlemektedir (Tezgel Çoban & Uca, 2020). Mutfak, insanların hayatında sadece yemek pişirilen bir yer değil, aynı zamanda bir kültürün ve mirasın taşıyıcısıdır. Her bir yemek, pişirme tekniği, malzeme seçimi ve sunum tarzı, bir toplumun değerlerini, tarihini ve coğrafyasını yansıtmaktadır (Korkutata, 2015). Gastronomi açısından incelendiğinde mutfaklardaki farklılıklar aslında zenginliği de beraberinde getirmiştir. Bu farklılığın oluşmasında kültürün önemli bir payı olduğunu söylemek gerekir. Yemek yeme adetleri, yasaklı yiyecekler, sofrada adabı, pişirmede kullanılan araç gereçlere kadar ki tüm süreç kültürün mutfak üzerindeki yansımasıdır. Dolayısıyla yeni bir ülke ve o ülkenin kültürünü tanımak için mutfak kültürünün incelenmesi gerekmektedir (Bucak & Yiğit, 2020). Farklı olan her kültür sayesinde her ülke mutfağı kendine özgü coğrafyasından, geleneklerinden ve gözlemlerinden yararlanarak kendine özgü bir mutfak kültürü ortaya çıkarmıştır (Yılmaz, 2016). Dolayısıyla mutfak kültürü, insanların dünya çapında birbirleriyle bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır.

Mutfak kültürünün tarihi, insan medeniyetinin başlangıcına kadar uzanmaktadır. İlk insanlar, yiyeceklerini toplama ve avlama yeteneklerini geliştirerek hayatta kalmışlardır. Tarımla beraber insanlar daha kalabalık yerleşimlere geçmeye başlamış ve yeni yemek pişirme tekniklerini geliştirmişlerdir. Tarihsel olarak, ticaret yolları ve deniz yolları, farklı toplumların malzemeleri ve yemek tariflerini birbirleriyle paylaşmasına da olanak tanımıştır. Özellikle Sanayi Devrimi, mutfak kültürünü değiştiren önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ev aletleri ve endüstriyel gıda üretimi, yemek pişirme süreçlerini kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır. Hızlı yiyecek restoranları ve hazır gıdaların yaygınlaşması, insanların yemek pişirme alışkanlıklarını değiştirmiştir. Bu gelişim ve değişim sürecini etkileyen bir diğer faktör ise coğrafyadır. Bir toplumun mutfak kültüründen bahsedebilmek için öncelikle o coğrafyaya ait kültürü incelemek gerekmektedir. Dolayısıyla mutfak kültürüne, yaşanan coğrafyanın yapısı, dini, dili, örfleri, adetleri, gelenek ve göreneklerinin yön verdiği ifade edilebilir (Tezgel Çoban & Uca, 2020).

Dünyadaki her ülkenin kendine ait bir mutfak kültürü bulunmaktadır (Tezgen Çoban & Uca, 2020). Dünya mutfakları, sadece lezzetlerin bir araya getirilmesi değil, aynı zamanda kültürlerin, toplumların ve ekonominin önemli bir parçasıdır. Sadece yemeklerin hazırlanması ve tüketilmesiyle sınırlı olmayan, aynı zamanda kültürlerin ve toplumların derin bir yansıması olan kültürel bir unsur olarak kabul edilmelidir. Uluslararası mutfaklar, dünya

genelinde farklı kültürlerin yemeklerini bir araya getiren ve paylaşan bir gastronomik zenginlik kaynağıdır. Bu mutfaklar, hem kendi ülkelerindeki geleneksel yemeklerin bir ifadesi olarak hem de kültürel alışverişin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ise uluslararası mutfaklara yönelik yapılan çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi ve bu incelemelere yönelik durum tespiti yapmak amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, uluslararası mutfaklara yönelik yapılan çalışmaları incelemeyi ve durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmaların incelenmesinde ise bibliyometrik yöntem kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürün incelemesi ve analizi için kullanılan güçlü bir yöntemdir. Bilimsel araştırmaların artan sayısı ve çeşitliliği, literatürün etkili bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmıştır. Bibliyometrik analiz, büyük miktardaki literatürü incelemek, trendleri belirlemek ve araştırmaların etkisini değerlendirmek için kullanılan bir araçtır. Bibliyometrik yöntemler, bilimsel etki ve elde edilen alıntılarının sayısı ile ilgilenen performans analizi ve bilimsel araştırmanın yapısının ve onun entelektüel, teorik veya sosyal alandaki gelişiminin grafiksel temsilini ifade eden bilimsel haritalamadır (Lopez vd., 2020). Bibliyometrik analiz kullanılmasının amacı ise, araştırmacıya bir araştırma alanındaki ilgili çalışmalar konusunda rehberlik ederek ve onu haritalandırarak belirli bir alana ilişkin bilgiyi geliştirmeyi amaçlayan literatür taramalarında yararlı bir yardımcı olduğu için kullanılmıştır (Agapito, 2020).

Herhangi bir bibliyometrik analiz, farklı bibliyografik veri tabanlarından veri elde edilerek yapılabilir. Birincil veritabanları Web of Science tarafından sağlanmaktadır ve bunu Scopus ve Google Scholar gibi diğer veri tabanları takip etmektedir (Lopez vd., 2020). Web of Science, yüksek kaliteli ve etkili bilimsel makalelerden alınan özetlerin ve referansların sayısı çok fazla olduğundan ve yaygın olarak kabul edilen bir veritabanı olduğundan, bibliyometrik araştırmalar için son derece kullanışlı bir veritabanıdır (Şahin, 2022). Öncelikle Web of Science’da arama butonuna “international cuisine” yazılmış ve başlıklarda bir tarama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu tarama neticesinde 1001 adet çalışma ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar üzerinde çeşitli kısıtlamalar yapılmıştır. İlk olarak dil tercihi İngilizce olarak ayarlanmış ve çalışma sayısı 969’a düşmüştür. Daha sonra ise yayın türü açısından sadece makaleler dahil edilmiş ve sayı 666’ya düşmüştür. Son olarak yıl bazında bir kısıtlama yapılmış, uluslararası mutfaklarla ilgili makalelerin yayın yılı 1993’te başladığı için 1993-2022 yılları dahil edilmiş ve 2023 yılı hariç tutulmuştur. Toplamda ise 624 adet makale çalışması incelenmiş ve analiz edilmiştir (Veriler 01.07.2023 tarihinde elde edilmiştir).

Elde edilen veriler VOSviewer programında analiz edilmiştir. VOSviewer, bibliyometrik analizler yapmak için kullanılan bir yazılım aracıdır. Bu araç, bilimsel literatürde yer alan makaleleri, yazarları, kelimeleri veya konuları analiz etmek ve görselleştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle makalelerin atıf ilişkilerini, konu benzerliklerini ve yazar işbirliklerini anlamak için yaygın olarak kullanılmaktadır. VOS, metin madenciliği işlevselliğini kullanarak bilimsel literatürden çıkarılan önemli terimlerin birlikte ortaya çıktığı ağları oluşturma olanağını sunar. VOSviewer, Hollanda’daki Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi (CWTS) tarafından geliştirilmiştir. WoS, Scopus, Dimension, PubMed ve RIS formatından indirilen veri dosyalarına dayalı bibliyografik verilerden bibliyografik ağları çıkarabilir. VOSviewer, ağ verilerine dayalı haritalar oluşturmak ve bu haritaları görselleştirmek ve incelemek için kullanılacak Java tabanlı bir uygulamadır (Bukar vd., 2023).

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneklem grubu sadece Web of Science veri tabanından elde edilen makalelerden oluşması, sonuçların genelleştirilebilirliğini kısıtlayabilir. Ayrıca kullanılan program ve analiz yöntemleri de araştırmanın sınırlılıkları çerçevesinde yer almaktadır.

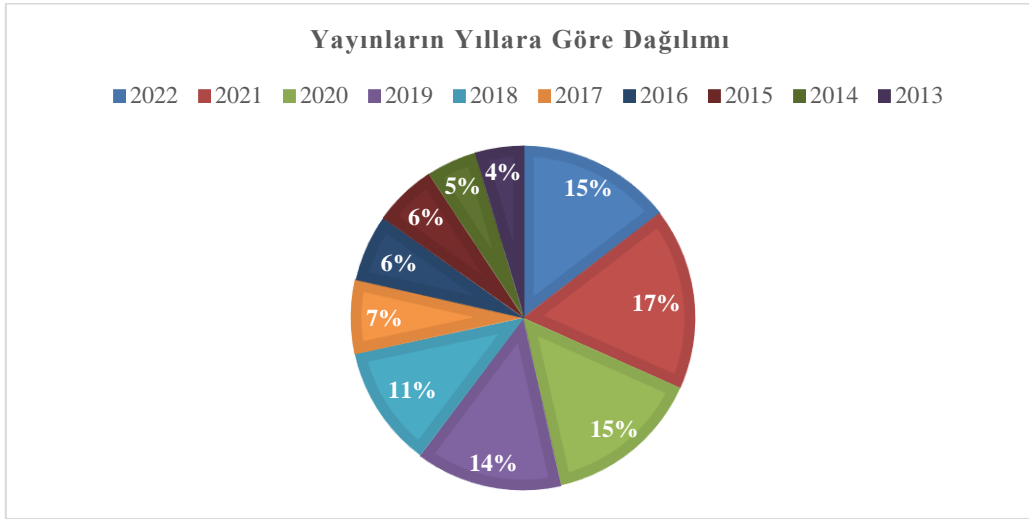
Bulgular

Bu çalışma, uluslararası mutfaklara yönelik yapılan çalışmalarını incelemeyi ve durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Veriler Web of Science veri tabanından elde edilmiş ve VOSviewer programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1. Uluslararası Mutfaklara İlişkin En Çok Atıf Alan 10 Makale

	Yayın Başlığı	Yazar/Yazarlar	Dergi Adı	Yayın Yılı	Toplam Atıf Sayısı	Atıf Sayısı/Yıl
1	Incorporating local and international cuisines in the marketing of tourism destination: The cases of Hong Kong and Turkey	Okumus, B; Okumus, F and McKercher, B	Tourism Management	2007	296	17,41
2	Memorable Tourist Experiences and Place Attachment When Consuming Local Food	Tsai, CT	International Journal Of Tourism Research	2016	212	26,5
3	Ethnic food attitudes and behaviour among Belgians and Hispanics living in Belgium	Verbeke, W and Lopez, GP	British Food Journal	2005	192	10,11
4	Antibacterial Action of Curcumin against Staphylococcus aureus: A Brief Review	Teow, SY; Liew, K; (...); Peh, SC	Journal Of Tropical Medicine	2016	177	22,13
5	Variability of iodine content in common commercially available edible seaweeds	Teas, J; Pino, S; (...); Braverman, LE	Thyroid	2004	175	8,75
6	Local food: a source for destination attraction	Bjork, P and Kauppinen-Raisanen, H	International Journal Of Contemporary Hospitality Management	2016	157	19,63
7	Food for two seasons: Culinary uses of non-cultivated local vegetables and mushrooms in a south Italian village	Pieroni, A; Nebel, S; (...); Heinrich, M	International Journal Of Food Sciences And Nutrition	2005	149	7,84
8	Extraction of bioactive compounds and essential oils from mediterranean herbs by conventional and green innovative techniques: A review	Giacometti, J; Kovacevic, DB; (...); Jambrak, AR	Food Research International	2018	146	24,33
9	Fish Allergy: In Review	Sharp, MF and Lopata, AL	Clinical Reviews In Allergy & Immunology	2014	143	14,3
10	Multi-functional application of Moringa oleifera Lam. in nutrition and animal food products: A review	Falowo, AB; Mukumbo, FE; (...); Muchenje, V	Food Research International	2018	138	23

Tablo 1’de uluslararası mutfaklarla ilgili en çok atıf alan on makale yer almaktadır. Bu çalışmalar yemek kültürleri, gastronomi, turizm, gıda endüstrisi ve kültürel çalışmalar gibi birçok farklı disiplinde yer alan çalışmalardır.

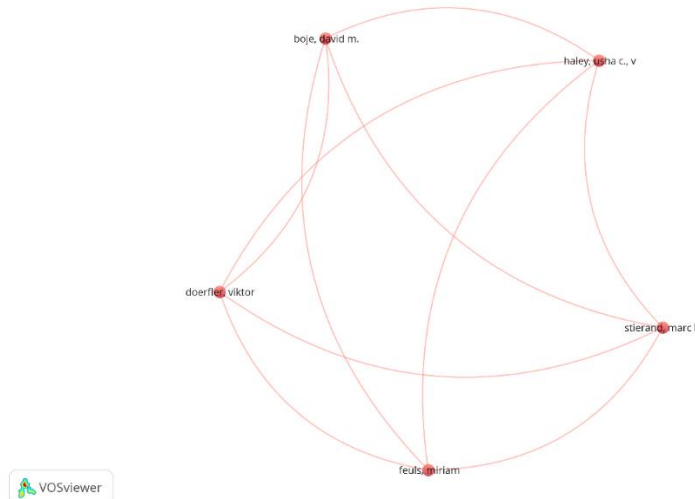

Grafik 1. Yayınlara Yıllara Göre Dağılımı

Yıllara göre yapılan çalışma sayısının dağılımını gösteren bu grafik, uluslararası mutfaklar ile ilgili araştırmaların hangi dönemlerde yoğunlaştığını ve nasıl bir eğilim gösterdiğini açıklamaktadır. Grafik incelendiğinde şu önemli noktalar gözlemlenebilir: 2021 yılı, 87 çalışmayla en yüksek araştırma sayısına sahip olan yıl olarak dikkat çekmektedir. 2021 yılı, uluslararası mutfakların daha fazla dikkat çektiği veya bu konuyla ilgili önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. 2017-2022 arasında çalışma sayısında bir artış eğilimi yaşandığı söylenebilir. Bu dönem, uluslararası mutfakların öneminin arttığı ve araştırmacıların bu alana daha fazla odaklandığı bir dönemi işaret ederken, 2016 yılına kadar olan dönemde çalışma sayısında belirgin bir artış görülmemektedir.

Ortak Yazar Analizi

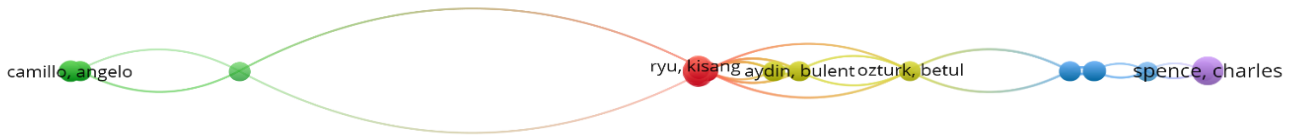
VOSviewer, makalelerdeki yazar işbirliklerini görselleştirmeyi sağlamaktadır. Hangi yazarların birlikte çalıştığını ve bu işbirliklerinin yoğunluğunu gösteren ağ haritaları oluşturulabilmektedir. Şekil 1’de sadece 5 yazar ve bu yazarlar arasında sadece 10 bağlantı bulunmakta, dolayısıyla bu durumda çalışmalarda sınırlı sayıda yazarın işbirliği yaptığını ve bu yazarlar arasında daha az bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu da araştırmaların çoğunun sınırlı sayıda yazar arasında gerçekleştiği, yazarların belirli konularda spesifik çalışmalar yaptığını ve bu çalışmalarda işbirliği yaptığını ve işbirliği yapan yazarların konuları veya ilgi alanları arasında sınırlı bir örtüşme olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Ortak Yazar Analizi Görseli

Yazarların Atıf Analizi

Atıf analizi, makaleler arasındaki atıf ilişkilerini, hangi makalelerin birbirine atıfta bulunduğunu ve hangi makalelerin en çok atıf aldığı gösteren ağ haritalarını göstermektedir. Görselde her yazarın etiketleri (düğümleri) arasındaki bağlantılar, yazarların birbirlerine yaptığı atıfları göstermektedir. Kalın veya yoğun bağlantılar, daha fazla atıf yapılan yazarları işaret etmektedir. Görselde en çok atıf alan veya en çok atıf yapan yazarlar, genellikle merkezi yazarlar olarak görünür. Bu yazarlar, alanın belirli bir odak noktasını temsil edebilir veya çalışmalarını diğer yazarlar tarafından sıkça referans alınan önemli isimlerdir. Eğer yazarlar birbiriyle bağlantılı gruplar halinde toplanmışsa, bu gruplar belirli konularda veya temalarda yoğunlaşmıştır. Bu, benzer ilgi alanlarına sahip yazarların birbirlerine daha fazla atıf yaptığını gösterir.

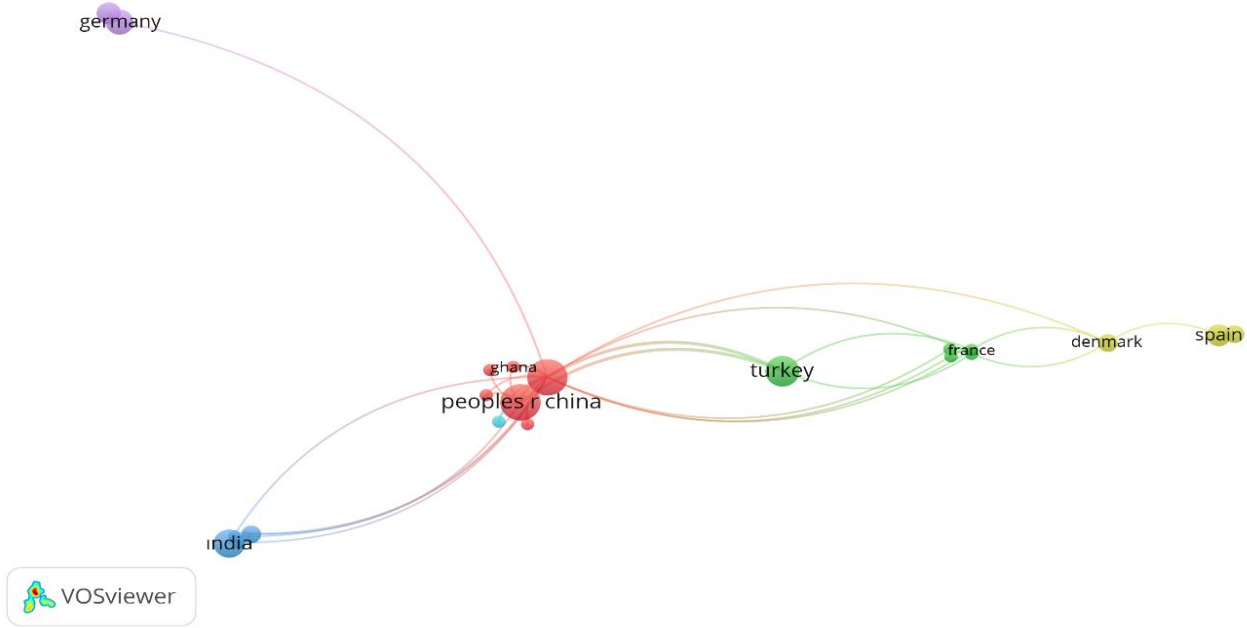
Şekil 2. Yazarların Atıf Analizi Görseli

Şekil 2'deki görselde toplam 45 öge (yazar) bulunmaktadır ve bu yazarlar arasında 5 farklı küme oluşmuştur. Ayrıca, toplamda 128 bağlantı (link) gözlemlenmektedir. Bu tür analizlerde genellikle "kümeleme" ve "bağlantı" unsurları, yazarların birbirleriyle olan ilişkilerini ve atıflarını göstermek için kullanılmaktadır. "Yazarların Atıf Analizi" görsellerinde genellikle renkler, farklı yazar gruplarını veya kümelerini temsil etmektedir. Her bir farklı renk, belirli bir tema, konu veya ilgi alanına sahip yazarların ayrı bir kümesini göstermektedir. Renkler, görseldeki yazarların gruplandığı alt alanları veya farklı çalışma odaklarını vurgulamak için kullanılmaktadır.

Her bir küme farklı bir renkle temsil edilmiştir. Eğer görselde benzer renklere sahip yazarlar bir araya gelmişse, bu yazarların benzer konularda çalıştığını veya aynı alt disiplini paylaştığını göstermektedir. Bu renk geçişi, analizde temsil eden farklı yazar gruplarını veya konu odaklarını göstermek için kullanılmış gibi görünmektedir. Renklerin sıralanışı ve geçişleri, yazarların farklı çalışma alanlarını veya ilgi alanlarını yansıtmaktadır. Buna göre en çok atıf ve bağlantı gücü olan yazarlar 296 atıf ve 19 bağlantı gücü ile Bob Mckercher, Bendegül Okumuş ve Fevzi Okumuş'tur.

Ülkelerin Atıf Analizi

Şekil 3'de toplam 21 ülke, 6 farklı küme içinde gruplandırılmıştır. Bu kümeleme, benzer atıf desenleri veya çalışma konuları olan ülkeleri bir araya getirmektedir. Görselde toplam 40 bağlantı ve 47 toplam bağlantı gücü bulunmaktadır. Bu bağlantılar, ülkeler arasındaki atıfları ve bu atıfların gücünü temsil etmektedir. Yoğun bağlantılar, iki ülke arasında daha fazla atıf yapıldığını göstermektedir.

Şekil 3. Ülkelerin Atıf Analizi Görseli

Almanya ve Hindistan gibi farklı ülkelerin bu analizde öne çıkan ülkeler olduğunu göstermektedir. Bu ülkeler, analizdeki atıf ilişkilerinde belirgin bir rol oynuyor olabilir. Orta kısımdaki yoğunlaşma ise, bu bölgelerde daha fazla atıf ilişkisinin olduğunu (Amerika, Çin ve İspanya) ve bu ülkelerin diğer ülkelerle daha sıkı bir bağ içinde olduğunu göstermektedir. Türkiye, Fransa ve Danimarka gibi ülkelerin daha az yoğun atıf ilişkilerine sahip olduğunu veya atıf analizinin bu bölgelerinde daha az etkili olduğunu göstermektedir.

Kurumların Atıf Analizi

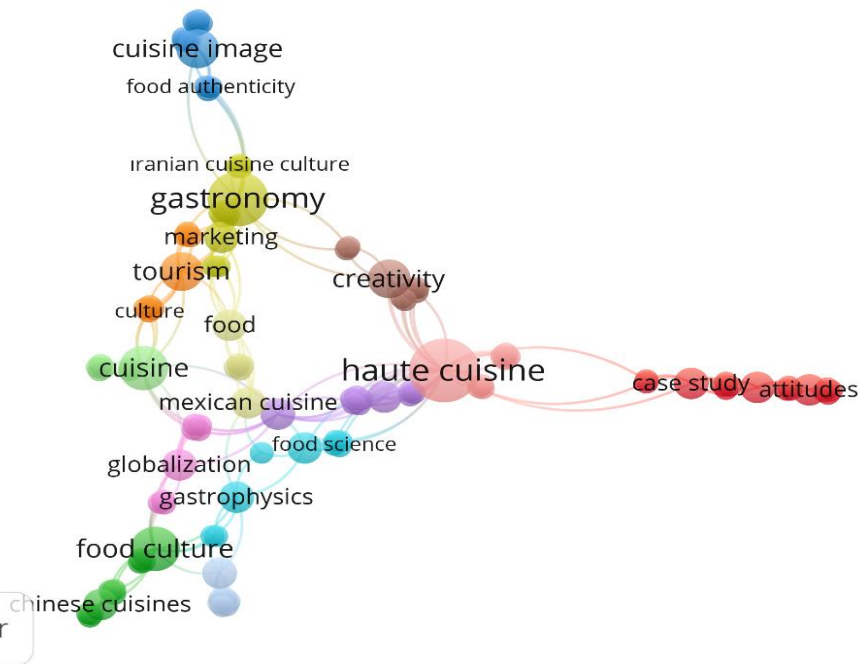
Şekil 4’de 39 farklı kurum yer almaktadır. Bu kurumlar, çalışmanın yapıldığı veya katkı sağlayan çeşitli kurumları temsil etmektedir. 5 farklı küme içinde gruplandırılmıştır. Bu kümeleme, benzer atıf desenleri veya çalışma konularına sahip kurumları bir araya getirmektedir. Görselde toplam 99 bağlantı yer almaktadır. Bu bağlantılar, kurumlar arasındaki atıfları ve bu atıfların gücünü temsil etmektedir. Yoğun bağlantılar, iki kurum arasında daha fazla atıf yapıldığını göstermektedir. Her bir küme, farklı renkle temsil edilmiştir. Benzer renklere sahip kurumlar, aynı küme içinde yer alan ve benzer atıf desenlerine sahip kurumları temsil etmektedir. Görseldeki bazı kurumlar diğerlerine göre daha merkezi bir konumda yer alabilir. Bu durum, bu kurumların diğer kurumlar tarafından daha fazla atıf aldığını veya daha çok referans verildiğini göstermektedir. En çok atıf alan kurumlar ise Hong Kong Polytech University (303 atıf), University Cent Florida (296 atıf) ve Univrsity Cadiz (65) şeklindedir.

Şekil 4. Kurumların Atıf Analizi Görseli

Anahtar Sözcük Analizi

Anahtar kelimeleri kullanarak benzer konular ve temalar analiz edilebilmektedir. İlgili makaleler arasındaki bağlantıları görselleştirerek anahtar kelimenin ne kadar sık kullanıldığını ve hangi konularla ilişkilendirildiği gösterilebilmektedir.

Şekil 5. Anahtar Sözcük Analizi Görseli

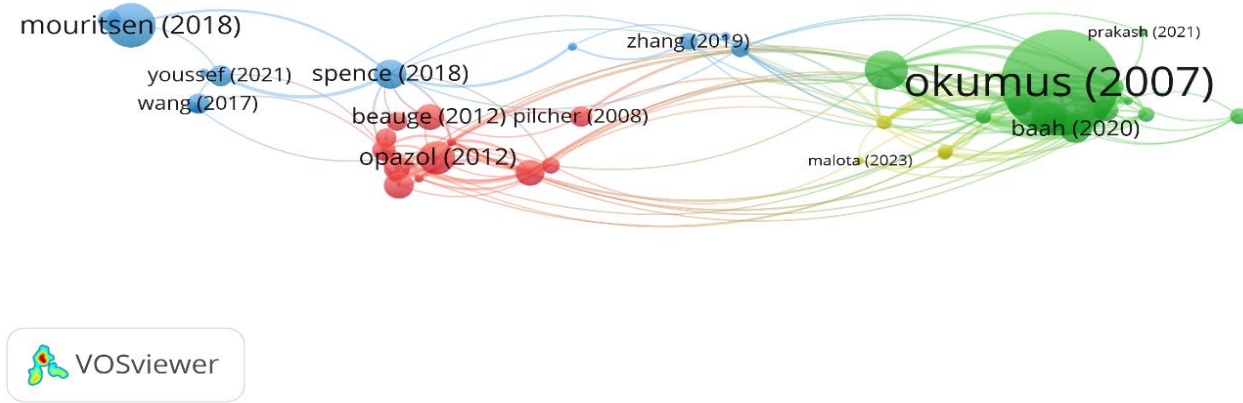
Şekil 5’de 120 farklı anahtar kelime yer almaktadır. Bu anahtar kelimeler, çalışmanın konusunu ve temalarını yansıtan terimleri temsil etmektedir. 120 anahtar kelime, 13 farklı küme içinde gruplandırılmıştır. Bu kümeleme, benzer konuları veya temaları paylaşan anahtar kelimeleri bir araya getirmektedir. Görselde toplam 333 bağlantı ve 337 toplam bağlantı gücü yer almaktadır. Bu bağlantılar, anahtar kelimeler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin gücünü temsil etmektedir. Yoğun bağlantılar, iki anahtar kelime arasında daha fazla ilişki olduğunu göstermektedir. Her bir küme, farklı renkle temsil edilmiştir. Benzer renklere sahip anahtar kelimeler, aynı küme içinde yer alan ve benzer konuları yansıtan terimleri temsil etmektedir. Bu görsel, çalışmanın anahtar konularını ve terimlerini

vurgulamaktadır. Anahtar sözcükler arasındaki bağlantılar, araştırma alanındaki önemli ilişkileri ve konuları yansıtmaktadır. En çok tekrar edilen anahtar sözcükler ise “haute cuisine”, “gastronomy” ve “cuisine” şeklindedir.

Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi

Metinlerin bibliyografik eşleşme analizinde makaleler arasındaki benzer referansları inceleyerek makalelerin birbiriyle ne kadar benzer olduğu ölçülebilmektedir. Bu, ilgili konuları ve araştırma alanlarını belirlemekte yardımcı olmaktadır. Metinler arasındaki bağlantılar, bu metinlerin birbirlerine referans verme sıklığını ve benzer referansları yansıtmaktadır. Yoğun bağlantılar, iki metnin aynı kaynakları sıkça referans olarak kullandığını göstermektedir.

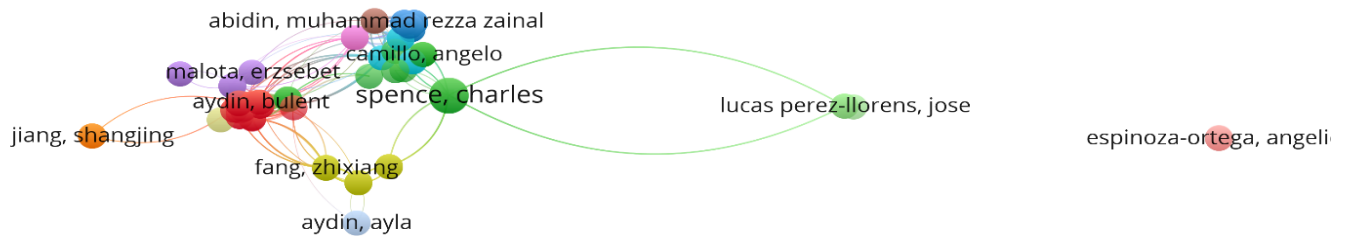

Şekil 6. Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi Görseli

Şekil 6’da 42 farklı metin yer almaktadır. Bu metinler, çalışmanın çeşitli makalelerini veya yayınlarını temsil etmektedir. 42 metin, 4 farklı küme içinde gruplandırılmıştır. Bu kümeleme, benzer bibliyografik referanslara sahip metinleri bir araya getirmektedir. Görselde toplam 183 bağlantı ve 545 toplam bağlantı gücü bulunmaktadır. Bu bağlantılar, metinler arasındaki bibliyografik referans ilişkilerini ve bu ilişkilerin gücünü temsil etmektedir. Yoğun bağlantılar, iki metnin benzer referanslara sahip olduğunu göstermektedir. Her bir küme, farklı renkle temsil edilmiştir. Benzer renklere sahip metinler, aynı küme içinde yer alan ve benzer bibliyografik referansları paylaşan metinleri temsil etmektedir. Makalelerin veya metinlerin birbirlerine yaptığı bibliyografik referansları ve bu referansların gücünü gösterir. Bu görsel, hangi metinlerin benzer kaynakları referans olarak kullandığını, hangi konuların belirgin olduğunu ve metinler arasındaki ilişkileri anlamaya yardımcı olur. En fazla bibliyografik eşleşme olan yayımlar 296 atıfla Okumus (2007), 53 atıfla Mouritsen (2018) ve 40 atıfla Henderson (2014) şeklindedir.

Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi

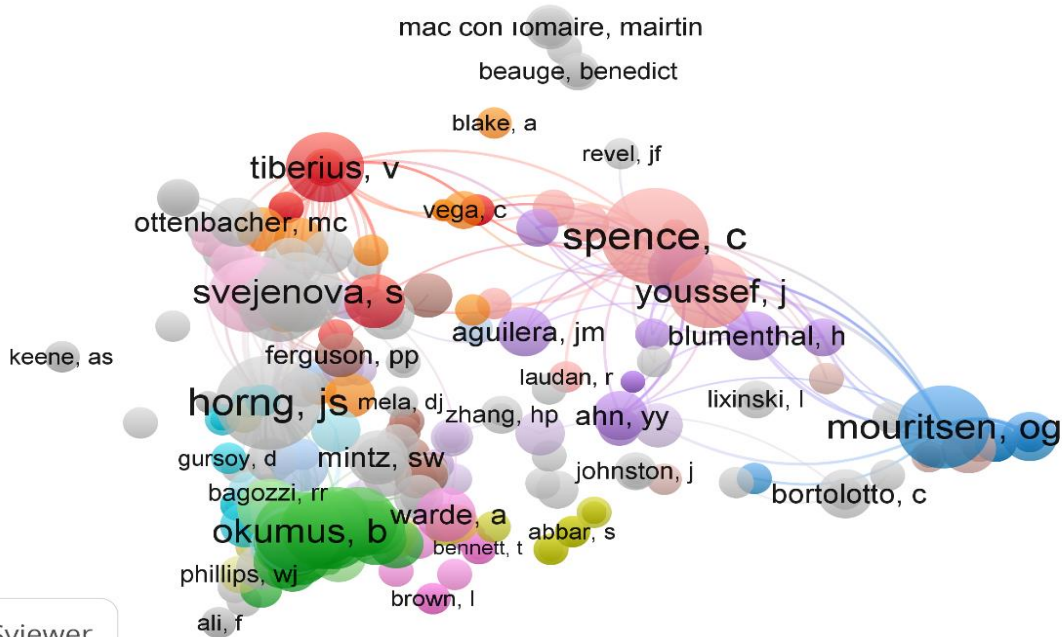
Ağ haritası oluşturabilmek için en az 1 yayın ve 1 atıf kriteri belirlenmiştir. 109 birim ile yapılan analize göre 13 küme, 1532 bağlantı ve 12394 toplam bağlantı gücü elde edilmiştir. En fazla bibliyografik eşleşme olan yazarlar 296 atıf ve 263 bağlantı gücüyle (Mckercher, Bob), (Okumus, Bendegul) ve (Okumus, Fevzi) olmuştur.

Şekil 7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi Görseli

Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bu analiz, hangi makalelerin aynı makalelere atıfta bulunduğunu analiz etmek için kullanılmıştır. Bu, benzer konuları ve araştırma trendlerini belirlemek için kullanışlıdır.

Şekil 8. Yazarların Ortak Atıf Analizi Bağları

Şekil 8’de 1915 farklı yazar yer almaktadır. Bu yazarlar, çalışmanın farklı makalelerinde yer alan yazarları temsil etmektedir. 1915 yazar, 31 farklı küme içinde gruplandırılmıştır. Bu kümeleme, benzer atıf desenlerine sahip yazarları bir araya getirmektedir. Görselde toplam 73722 bağlantı ve 95260 toplam bağlantı gücü bulunmaktadır. Bu bağlantılar, yazarlar arasındaki ortak atıfları ve bu atıfların gücünü temsil etmektedir. Yoğun bağlantılar, iki yazarın benzer çalışmalarını bir arada kullandığını göstermektedir. Yazarlar arasındaki bağlantılar, bu yazarların birbirlerine referans verme sıklığını ve benzer çalışmalarını referans olarak kullanma durumunu yansıtmaktadır. Yoğun bağlantılar, iki yazarın benzer çalışmalarını sıkça referans olarak kullandığını göstermektedir.

Görseldeki bazı yazarlar, diğer yazarlara göre daha merkezi bir konumda yer alabilir. Bu, bu yazarların diğer yazarlar tarafından daha fazla atıf aldığı veya daha çok referans verildiğini göstermektedir. Buna göre en fazla atıf alan yazarlar Spence, C., Horng, Js. ve Mouritsen, Og şeklindedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, uluslararası mutfaklara yönelik yapılan makalelerin bibliyometrik analiz ile incelenmesi sonucunda çeşitli önemli bulgulara ulaşılmıştır. Her bir analizin ayrı ayrı incelenmesiyle, konunun genel durumu, öne çıkan yazarlar, ülkeler, kurumlar, anahtar sözcükler ve çalışmalar arasındaki ilişkiler daha ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuştur. Yapılan analiz sonucunda, alanın önde gelen yazarlarının işbirliklerini gösteren bir ağ haritası oluşturulmuştur. Analiz sonucunda belirlenen 5 küme içinde 10 bağlantı bulunmaktadır. Bu analiz, önde gelen yazarların birbirleriyle ne sıklıkla işbirliği yaptığını ve hangi yazarların daha merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Yazarların atıf analizi sonucunda, alanın öne çıkan yazarlarının hangi çalışmalarına en fazla atıf yapıldığı ve bu yazarların atıf ağlarına dair bilgi edinilmiştir. 5 küme içinde 128 bağlantı bulunmaktadır. Bu analiz, yazarların öne çıkan çalışmalarını ve bu çalışmalar arasındaki ilişkileri vurgulamaktadır. Ülkelerin atıf analizi, alanın coğrafi dağılımını ve hangi ülkelerin diğer ülkelerin çalışmalarına daha fazla atıf yaptığını göstermektedir. Analiz sonucunda, ağız kısmında Almanya ve Hindistan'ın bulunduğu, çeşitli ülkeler arasındaki atıf ilişkilerini yansıtan bir görsel elde edilmiştir.

Kurumların atıf analizi, alan içindeki önemli kurumları ve bu kurumların birbirleriyle ilişkilerini gösteren bir analizdir. 5 küme içinde 99 bağlantı bulunmaktadır. Bu analiz, kurumların alan içindeki işbirliklerini ve etkileşimlerini vurgulamaktadır. Anahtar sözcük analizi, çalışmalarda sıkça kullanılan anahtar kelimelerin ve bu anahtar kelimeler arasındaki ilişkilerin görsel bir temsilidir. 13 küme içinde 333 bağlantı bulunmaktadır. Bu analiz, alan içinde öne çıkan anahtar kelimeleri ve bu kelimeler arasındaki bağlantıları açığa çıkarmaktadır. Metinlerin bibliyografik eşleşme analizi, benzer referanslara sahip çalışmaların gruplandırılmasını ve bu grupların ilişkilerini göstermektedir. 4 küme içinde 183 bağlantı bulunmaktadır. Bu analiz, alan içinde benzer referanslara sahip çalışmaların hangi konularda odaklandığını ve bu konular arasındaki ilişkileri açıklamaktadır.

Uluslararası mutfaklar ve kültürel çeşitlilik, yemeklerin ve tatların uluslararası boyutta paylaşılmasıyla birlikte daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Akademik alanyazında bu konudaki çalışmalar da bu eğilimi yansıtmaktadır. Birçok araştırmacı, uluslararası mutfakların kültürel çeşitliliği yansıttığını ve kültürler arası anlayışı artırdığını belirtmektedir (Mak & Moncur, 2015). Özellikle Wang ve arkadaşları (2018), farklı ülkelerin yemek kültürlerinin insanların birbirleriyle etkileşimini artırıcı bir faktör olduğunu vurgulamışlardır. Yıllara göre dağılım grafiği ise uluslararası mutfaklar alanındaki araştırmaların artış eğilimini yansıtmaktadır. 2013 yılından itibaren 2022 yılına kadar geçen dönemde, uluslararası mutfaklar konusunda yapılan araştırma sayısında sürekli bir artış görülmüştür. Bu durum, araştırmacıların ve endüstri profesyonellerinin uluslararası mutfakların popülaritesi, çeşitliliği ve etkileri üzerine daha fazla ilgi gösterdiğini göstermektedir.

Metinlerin bibliyografik eşleşme analizi, uluslararası mutfaklar konusundaki çalışmalar arasındaki benzerlikleri ve ilişkileri göstermektedir. Bu analizde belirlenen eşleşmeler, farklı araştırmalar arasındaki ortak noktaları ve etkileşimi yansıtmaktadır (Lopez & Martinez, 2016). Bu da uluslararası mutfaklar alanında yapılan araştırmaların geniş bir yelpazede olduğunu göstermektedir. Yazarların ortak atıf analizi, uluslararası mutfaklar alanında önde gelen araştırmacıların birlikte sıkça atıfta bulunulduğunu göstermektedir. Bu analizde belirlenen sık atıfta bulunan

yazarlar, uluslararası mutfaklar konusunda önde gelen isimler olarak kabul edilmektedir (Smith vd., 2022). Bu yazarlar, alanın önde gelen düşünce liderleri olarak kabul edilir. Yıllara göre dağılım analizi, uluslararası mutfaklar konusundaki araştırmaların zaman içinde nasıl bir eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Analiz sonucunda, son on yılda bu alandaki araştırmalarda artış görülmektedir. 2021 ve 2022 yılları özellikle yoğun ilgi çeken dönemler olmuştur. Bu artış, uluslararası mutfakların kültürel öneminin ve popülerliğinin arttığını yansıtmaktadır (Wang & Lee, 2019).

Bu çalışma, uluslararası mutfaklar konusundaki akademik araştırmaların analizini sunmuş ve bu alandaki eğilimleri ve ilişkileri ortaya koymuştur. Alanyazın incelenmesi sonucunda, bu konuyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın görece olmadığı gözlenmiştir. Bu durum, çalışmanın niteliği açısından önem arz etmektedir. Analiz sonuçları, uluslararası mutfakların kültürel etkileşim, turizm, küreselleşme ve beslenme gibi farklı alanlarda geniş bir ilgi alanına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, araştırmacılar arasında işbirliği ve bilgi paylaşımının arttığını ve uluslararası mutfaklar alanının çok yönlü bir şekilde ele alındığını gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 1’de yer alan en çok atıf alan çalışmalar incelendiğinde söz konusu araştırma konularının özellikle uluslararası mutfakların kültürel çeşitlilik, turizm potansiyeli, beslenme alışkanlıkları ve küreselleşme etkileri gibi farklı yönlerinin ele alındığı gözlenmiştir. Dolayısıyla Türkçe alanyazında da bu konuların derinlemesine incelenmesi önerilmektedir. Yıllara göre dağılım grafiği, bu alandaki araştırmaların artan bir ivme kazandığını göstermektedir, bu da konunun önemine ve ilgi çekiciliğine işaret etmektedir. Bu sonuç, uluslararası mutfaklar alanındaki analizlerin bulgularını ve önemini özetlemekte, gelecekteki araştırmalara yönelik önerilerde bulunmaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda, bulgularda elde edilen anahtar sözcükler tercih edilirse yapılan çalışmanın görünürlüğü artabilir.

Bulgular, belirli yazarların ve kurumların uluslararası mutfaklar konusundaki araştırmalarda öne çıktığını göstermektedir. Gelecekte bu konu ile ilgili araştırma yapacak olan araştırmacılar, bu öne çıkan figürler arasındaki işbirliklerini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, alanın gelişimine katkı sağlayabilir. Farklı araştırma yöntemleri ve veri kaynakları kullanarak daha çeşitli ve derinlemesine bir analiz yapabilir. Gelecekte bu konu ile ilgili yapılacak olan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar sözcükler (Şekil 5) tercih edilirse yapılan araştırmanın görünürlüğü de artmış olacaktır. Bu alandaki çalışmaların devam etmesi, kültürel zenginliğin ve uluslararası etkileşimin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Agapito, D. (2020). The Senses in Tourism Design: A Bibliometric Review. *Annals of Tourism Research*, 83, 102934. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102934>.
- Bucak, T. & Yiğit, S. (2020). *Japon Mutfağı*, (Editör) Şahin Perçin, N.: Dünya Mutfak Kültürleri içinde (ss. 223-232) İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Bukar, U. A., Sayeed, M. S., Razak, S. F. A., Yogarayan, S., Amodu, O. A. & Mahmood, R. A. R. (2023). A Method for Analyzing Text Using VOSviewer. *MethodsX*, 102339. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4446610>.
- Held, D., & McGrew, A. (2003). *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (2nd ed.). Polity Press.

- Korkutata, A. (2015). *Fransız Mutfağı*, (Editör) Sarıışık, M.: Uluslararası Gastronomi içinde (ss. 33-51) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Lopez, G., & Martinez, J. A. (2016). Culinary Tourism: A case Study of Spain. *Current Issues in Tourism*, 19(6), 571-582.
- Lopez, M. E., Alcántara-Pilar, J. M., Del Barrio-García, S. & Muñoz-Leiva, F. (2020). A Review of Restaurant Research in the Last Two Decades: A Bibliometric Analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 87, 102387.
- Mak, M., & Moncur, W. (2015). Reflecting on the Diversity of Food Culture: A Study of Culinary Tourism in Hong Kong and the Importance of Culinary Events. *Tourism Management Perspectives*, 15, 104-112.
- Ohmae, K. (1990). *The Borderless World: Power and Strategy in the Interlinked Economy*. HarperBusiness.
- Özgen, I. (2015). *Uluslararası Gastronomiye Genel Bakış*, (Editör) Sarıışık, M.: Uluslararası Gastronomi içinde (ss. 1-26) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Smith, A., Richards, G. & Best, B. (2022). *Gastronomy and Urban Tourism: Gastronomy's Role in the Urban Experience*. Routledge.
- Şahin, E. (2022). A Bibliometric Overview of the International Journal of Gastronomy and Food Science: to Where is Gastronomy Research Evolving?. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 28, 100543.
- Tezgel Çoban, E. & Uca, S. (2020). Arjantin Mutfağı, (Editör) Şahin Perçin, N.: *Dünya Mutfak Kültürleri* içinde (ss. 21-25) İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Wang, D., Li, X., & Li, D. (2018). Understanding the Influence of Food and Food Culture on Tourism Experiences: A Leisure Food Consumption Perspective. *Tourism Management*, 66, 199-208.
- Wang, Y., & Lee, T. J. (2019). The Impact of Culinary Tourism on Destination Image: The Case of Italy as a Tourist Destination. *Sustainability*, 11(9), 2683.
- Yılmaz, H. (2016). *Dünya Mutfakları-I*. (1. Basım), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Globalization and Cuisine: A Bibliometric Study on International Cuisines**Esra ÖZATA ŞAHİN**

Hitit University, Alaca Avni Çelik Vocational School/Hotel, Çorum/Türkiye

Extended Summary

The purpose of this article is to examine the articles on international cuisines and to create a bibliography of the subject as a result of this examination. Bibliometric analysis is a powerful method used for the review and analysis of scientific literature. The increasing number and diversity of scientific research has made it difficult to evaluate the literature effectively. Bibliometric analysis is a tool used to examine large amounts of literature, identify trends, and evaluate the impact of research. Bibliometric methods are performance analysis, which deals with scientific impact and the number of citations obtained, and scientific mapping, which refers to the graphical representation of the structure of scientific research and its development in the intellectual, theoretical or social field (Lopez et al., 2020). The purpose of using bibliometric analysis is that it is a useful aid in literature reviews that aim to improve knowledge of a particular field by guiding and mapping the researcher on relevant studies in a research field (Agapito, 2020).

Any bibliometric analysis can be done by obtaining data from different bibliographic databases. The primary databases are provided by Web of Science, followed by other databases such as Scopus and Google Scholar (Lopez et al., 2020). Web of Science is an extremely useful database for bibliometric research, as the number of abstracts and references from high-quality and influential scientific articles is very large and is a widely accepted database (Şahin, 2022). First of all, "international cuisine" was written in the search button on Web of Science and a search was carried out on the titles. As a result of this screening, 1001 studies emerged. Various restrictions were made on these studies. First, the language preference was set to English and the number of studies decreased to 969. Later, in terms of publication type, only articles were included and the number decreased to 666. Finally, a restriction was made on a yearly basis - since the publication year of articles on international cuisines started in 1993 - the years 1993-2022 were included and 2023 was excluded. In total, 624 article studies were examined and analyzed (Data was obtained on 01.07.2023).

The obtained data were analyzed in the VOSviewer program. VOSviewer is a software tool used to perform bibliometric analyses. This tool is used to analyze and visualize articles, authors, words or topics in the scientific literature. It is especially widely used to understand the citation relationships, subject similarities and author collaborations of articles. VOS offers the possibility of creating co-occurring networks of important terms extracted from scientific literature using text mining functionality. VOSviewer was developed by the Center for Science and Technology Studies (CWTS) at Leiden University in the Netherlands. WoS can extract bibliographic networks from bibliographic data based on data files downloaded from Scopus, Dimension, PubMed and RIS format. VOSviewer is a Java-based application that can be used to create maps based on network data and to visualize and examine these maps (Bukar et al., 2023).

This study has some limitations. The fact that the sample group consists only of articles obtained from the Web of Science database may limit the generalizability of the results. In addition, the program and analysis methods used are within the limits of the research.

This study presented an analysis of academic research on international cuisines and revealed trends and relationships in this field. The analysis results show that international cuisines have a wide range of interests in different areas such as cultural interaction, tourism, globalization and nutrition. In addition, findings have been obtained showing that cooperation and information sharing among researchers has increased and the field of international cuisines has been addressed in a multifaceted manner. In particular, different aspects of international cuisines such as cultural diversity, tourism potential, eating habits and globalization effects need to be examined in more depth. The distribution chart over the years shows that research in this field is gaining increasing momentum, which indicates the importance and interest of the subject. This result summarizes the findings and importance of analyzes in the field of international cuisines and makes suggestions for future research. Continuing studies in this field will contribute to the understanding of cultural richness and international interaction. In future research on the subject, comparisons can be made by selecting different databases and analysis methods.